

съобразно нуждитъ на производството<sup>4</sup>). А понеже собственият капиталъ на банките (включително дружествата) е обикновено твърдъ ограниченъ по отношение на чуждитъ парични срѣдства, то справедливо се казва за тѣхъ, че съ една ржка приематъ кредитъ (пасивни операции), а съ друга раздаватъ такъвъ (активни операции). Тѣхната роля по този начинъ се свежда къмъ едно организирано посрѣдничество — търговия съ капитали; а пъкъ печалбата имъ се гради върху разликата въ  $\frac{0}{100}$ , що даватъ на внесеният при тѣхъ за оползотворяване суми (влогове), и онзи, що получаватъ отъ клиентитъ си срѣщу отпуснатитъ имъ заеми.

Собственият капиталъ на Българската Народна Банка се е образувалъ отъ вноски на държавата, — Българската Народна Банка е държавно кредитно учрѣждение, — и отъ присъединение (капитализиране) къмъ тѣзи вноски на една частъ отъ ежегодно придобиванитъ чисти печалби; на Земледѣлската Банка — отъ налогъ (въ по-ранно врѣме) върху земнитъ произведения на земледѣлското съсловие и отъ капитализиране на чиститъ печалби; а на кредитнитъ дружества: отъ продажбата на акции — при търговско-акционернитъ дружества; отъ продажба на акции, отъ мѣсеченъ вносъ и отъ капитализиране на чиститъ печалби — при спестовно-акционернитъ дружества; и най-сетнѣ, отъ членски вноски и капитализиране на печалбитъ — при сдружаванията.

Чуждитъ пъкъ капитали постъпватъ на оползотворение въ касата на кредитното учрѣждение въ форма на влогове (срочни и безсрочни) и на текуща смѣтка. Влоговетъ въ голѣмата си маса се съставятъ: а) отъ спестяванията, малки и голѣми, на дѣеспособното население, както и отъ сумитъ, оставени въ наслѣдство на малолѣтни дѣца и б) отъ фондоветъ на различнитъ обществени учрѣждения, благотворителни дружества и др. корпорации. Едни отъ тѣхъ се оставятъ за по-дълъгъ срокъ (1, 3, 5 години) и съставляватъ категорията на срочнитъ влогове, а други — до поискване и съставляватъ групата на безсрочнитъ влогове. Еднакво значение съ послѣднитъ за кредитното учрѣждение има текущата пасивна смѣтка. Послѣдната се състои отъ резервитъ на търговско-промишленото съсловие (за изплащане на работнишки заплати, за посрѣщане на бѣдащи платежи и пр.); а при централнитъ банки, свърхъ това, и отъ запаснитъ фондове на по-малкиятъ дружества и банки, както и отъ приходитъ на държавната хазна.

Независимо отъ това, за усиление на общателнитъ си срѣдства (собственъ капиталъ + чужди парични капитали), често пжти кредитнитъ учрѣждения прибѣгватъ до заеми, които тѣ сключватъ било при други кредитни учрѣждения, било при частни лица. Такъвъ заемъ кредитното учрѣждение сключва: а) като залага или скотира своитъ вземания (портфейлъ), — за нуждитъ на краткосрочнитъ си операции; и б) като се задължава по облигации на прѣдявителъ, носещи лихва, и погашаеми по правилата на сложната лихва чрѣзъ ежегодни тиражи въ много срокове, — за нуждитъ на дългосрочнитъ си (ипотекарни) операции. Заемитъ на нашитъ кредитни дружества, сключвани при Българската Народна Банка подъ залогъ на полици, сж краткосрочни; когато пъкъ заемътъ на Българската Нар. Банка отъ 1893

<sup>4</sup> Едно отъ най-мощнитъ срѣдства за прибиране на спестяванията отъ този родъ изъ всички краища на страната сж клоноветъ на *пощенската систовна каса*, сир телеграфо-пощенскитъ станции; тѣ могатъ да се уподобятъ на малки ручей, които носятъ своитъ води въ оъзи широкъ (въ нашъ смисълъ на думата) потокъ, който има да кара воденицата на Българската Народна Банка.